

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Олійник Оксани Ігорівни
«Розвиток інноваційної компетентності вчителів
закладів загальної середньої освіти
з використанням цифрових освітніх платформ»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Актуальність дослідження. Розвиток педагогічної освіти, динаміка змін у суспільстві та нові стратегії розбудови української держави актуалізують проблему підготовки педагогічних кадрів – висококваліфікованих спеціалістів, які можуть інтегрувати теоретичні знання і практичні уміння в цілісну систему. Сучасні педагоги мають відповідати ряду професійних вимог, які обумовлені темпом розвитку суспільства та його запитами. Це і мобільність, уміння інтегруватись у динамічний соціум, здатність дивергентно мислити й вирішувати нові ситуації, активно комунікувати й моделювати навчальні та виховні ситуації. Готовність соціуму до глобальних трансформацій обумовлена рівнем розробленості системи освіти для дорослих, її спрямованістю на розвиток як особистості, так і загальних та професійних компетентностей. Тому наразі постає проблема вдосконалення конкурентоспроможної, творчої особистості професіонала, фахівця конкретної галузі діяльності, здатного до саморозвитку, самоосвіти та інноваційної роботи.

Цілісність процесів навчання, виховання та розвитку учнів забезпечується наявністю у вчителя загальних та професійних компетентностей, які є важливими для виконання необхідних професійних функцій. Тому актуальним у контексті ефективної реалізації таких нововведень у закладах загальної середньої освіти (далі ЗЗСО) є рівень розвитку інноваційної компетентності вчителів. Головним суб'єктом та ініціатором інноваційних змін є педагог-новатор, тому проблема ефективності й результативності реалізації інновацій у закладі освіти має розглядатися у площині розвитку інноваційної компетентності вчителів. Вона є результатом синтезу базової готовності до інноваційної діяльності та власного професійного досвіду й рефлексії.

Базуючись на вимогах професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р.), інноваційна компетентність не виокремлюється окремою характеристикою педагога, а позиціонується як компонент здатності навчатися впродовж життя і наділяється такими уміннями й навичками: застосування в педагогічній діяльності наукових методів пізнання; аналіз інформації щодо освітніх інновацій, умов їхнього

впровадження, інтегрування інновацій у власну педагогічну практику, збір, систематизація й використання інформації.

Актуальність зазначеної проблеми підтверджується низкою законодавчих документів, зокрема Законом України «Про освіту» (2017), «Про загальну середню освіту» (проект, 2019), Концепцією «Нова українська школа» (2016), Професійним стандартом вчителя закладу загальної середньої освіти (2020, 2024), «Концепцією розвитку педагогічної освіти» (2018), Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (2022), Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (2019) та ін.

Окреслена проблема перебуває в колі наукової уваги вчених: з позицій філософії (В. Андрущенко, В. Кремень, В. Огнев'юк); у контексті професійної підготовки (І. Бех, І. Вакулова, В. Желанова, Дж. Сантос), педагогічної інноватики (М. Братко, І. Дичківська, М. Козир, В. Кремень, С. Сисоєва, Л. Хоружа); трактування змісту й структури інноваційної діяльності (Н. Гузій, І. Дичківська, С. Завгородній, О. Ігнатович, Л. Козак, Г. Сиротенко, І. Співакова), інноваційної компетентності вчителів (Л. Гриневич, Ю. Дзюбенко, Н. Калюжна, А. Різниченко), специфіка організації методичної роботи у школі (А. Кузьмінський, В. Омеляненко, С. Мартиненко), використання цифрових освітніх платформ в освітньому процесі (О. Буйницька, О. Гриценчук, Н. Морзе, О. Спірін).

Незважаючи на те, що питання професійного вдосконалення вчителів завжди було актуальним серед науковців, і зараз бачимо невідповідність між зростанням запитів ринку праці та можливістю вчителів ЗЗСО вдосконалювати професійні компетентності, зокрема інноваційну. Це зумовлює потребу структурної та функціональної диверсифікації системи професійного вдосконалення педагогів на андрагогічних засадах під час неформального та інформального навчання.

На сучасному етапі розвитку освіти у межах закладу загальної середньої освіти не приділяється належна увага компетентнісному розвитку педагога, зокрема й інноваційної компетентності. До вчителя висувається ряд вимог, який диктується ще й новим форматом організації навчання. Натомість сприятливого середовища, у тому числі інноваційного, що є інтегрованим засобом мотивування, підтримки, управління й рефлексії діяльності педагога в інноваційному напрямку, здебільшого не створено. Відповідно, місцем для професійного самовдосконалення є різні канали підвищення кваліфікації, цифрові освітні платформи з вебінарами й тренінгами. Власне, саме таке середовище нині є продуктивним для розвитку інноваційної компетентності вчителя, оскільки воно становить інтеграцію об'єктів та суб'єктів інноваційного процесу у єдності педагогічних моделей, технологій із набором методичного інструментарію, які, своєю чергою, надають можливість включення вчителів у розвивальне середовище. Саме

тут актуалізується інноваційний потенціал та мотиви інноваційної діяльності педагогів в умовах взаємообміну з іншими новаторами, тут вони бачать можливості обирати й конструювати індивідуальну траєкторію професійного саморозвитку, розвивати інноваційне мислення, що є підґрунтям розвитку інноваційної компетентності. Зважаючи на це, можна стверджувати, що для ефективності цього процесу особливо значущим є входження закладу освіти у різні інноваційні освітні мережі.

Таким чином, актуальність і доцільність зазначеного дослідження полягає у необхідності всебічного вивчення розвитку інноваційної компетентності вчителів ЗЗСО, що допоможе подолати перелік суперечностей у системі загальної середньої освіти між:

- запитом суспільства на інноваційну діяльність педагога, можливістю впровадження змін в освітній процес та готовністю вчителів закладів загальної середньої освіти до інноваційної діяльності;

- необхідністю змінювати систему шкільної освіти та недостатнім рівнем розвитку інноваційної компетентності вчителів, відсутністю системи її розвитку;

- розвитком інноваційної компетентності вчителя та змістово-методичним, технічним забезпеченням закладів освіти, зокрема електронними ресурсами.

Актуальність зазначеної проблеми та недостатність її цілісного вивчення зумовили вибір дисертаційної роботи **«Розвиток інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах комплексної науково-дослідної теми Кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти у міждисциплінарному вимірі» (2021 – 2026) (номер державної реєстрації 012U000123).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від «28» жовтня 2021 р.) у формулюванні «Розвиток інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ». Київський столичний університет імені Бориса Грінченка є правонаступником Київського університету імені Бориса Грінченка (рішення Київської міської ради від 23 червня 2022 року №4754/4795).

Об'єкт дослідження: розвиток інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: змістово-методичне забезпечення розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні та розробленні змістово-методичного забезпечення розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ та перевірки його ефективності.

Основні завдання дослідження:

1. Обґрунтувати теоретико-методологічні засади розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти та базові поняття дослідження.

2. Визначити сутність та структуру інноваційної компетентності вчителя закладу загальної середньої освіти.

3. З'ясувати розвивальний потенціал сучасних цифрових освітніх платформ та розкрити специфіку їх застосування у розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти.

4. Розробити критеріальний апарат та діагностичний інструментарій для визначення рівня розвитку інноваційної компетентності вчителів ЗЗСО.

5. Обґрунтувати, впровадити та експериментально перевірити змістово-методичне забезпечення розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням сучасних цифрових освітніх платформ.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та теоретичні положення філософії, психології, педагогіки щодо розвитку особистості, єдності теорії і практики, системного підходу як методологічного способу пізнання педагогічних фактів і процесів, діалектичний метод пізнання, принцип єдності свідомості та діяльності; творчого та інноваційного розвитку людини; парадигми професійної освіти в умовах євроінтеграції; аксіології – сприйняття й визначення цінності нового; праксеології – використання та застосування нового; ключові наукові положення педагогічної інноватики, закономірності та принципи інноваційних процесів в освіті; використання андрагогічного підходу для визначення понятійно-категоріального апарату дослідження, виявлення психологічних особливостей навчання дорослих; аксіологічного підходу для дослідження розвитку інноваційної компетентності як засобу вдоволення професійних та особистісних потреб людини; компетентнісного підходу для створення такого освітнього середовища, що сприятиме розвитку інноваційної компетентності як інтегрованої характеристики професійних компетентностей вчителя закладу загальної середньої освіти; особистісного підходу для дослідження діяльності педагога з розумінням її як системи, що сприятиме створенню освітнього середовища з урахуванням особливостей індивідуальності в професійному розвитку.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові розвідки вчених щодо визначення цілей і завдань педагогічної та управлінської інноватики,

розкриття загальних особливостей педагогічних інноваційних явищ, (Х. Вілкінсон, Л. Козак, І. Коновальчук, В. Кремін, Е. Роджерс, П. Саух, Л. Хоружа та ін.), інноваційних підходів у системі вищої освіти, теорії методологізації фахової підготовки майбутніх учителів (Л. Бутенко, І. Вікторенко, О. Шапран); концепції розвитку особистості (О. Вознюк, С. Заболоцька, С. Зінченко, А. Капліна, С. Максименко, І. Співакова); впровадження інноваційних технологій в освітній процес, концептуальні моделі інноваційного розвитку школи, розвиток інноваційного потенціалу педагога в системі методичної роботи, теорії і практики освіти дорослих (О. Боковець, І. Вакулова, Г. Іюань, Л. Овсянкіна, С. Сисоєва, В. Химинець, Л. Штефан та ін.), специфіки реалізації дистанційної освіти, теорії і практики змішаного навчання (О. Буйницька, О. Гриценчук, Н. Морзе, О. Спирін).

Методи дослідження. Для досягнення мети та реалізації поставлених завдань використано комплекс методів: *теоретичні* – системно-структурний та системно-функціональний аналіз для розкриття стану розробленості досліджуваної проблеми, визначення поняттєво-категоріального апарату роботи та з'ясування сутності й структури розвитку інноваційної компетентності вчителів в системі методичної роботи ЗЗСО; узагальнення й систематизація теоретичних аспектів дослідження для обґрунтування критеріїв, показників та рівнів, організаційно-педагогічних засад розвитку інноваційної компетентності вчителів в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти; *емпіричні* – спостереження, анкетування, бесіда, саморефлексія, експертна оцінка, вивчення документації і продуктів діяльності, педагогічний експеримент – для діагностики рівня реалізації педагогами інноваційної компетентності на практиці; *статистичні* – для обробки результатів педагогічного експерименту, перевірки їх об'єктивності й валідності.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше* визначено сутність інноваційної компетентності вчителів ЗЗСО як системне та інтегративне утворення щодо поєднання мотиваційно-ціннісного, гносеологічно-когнітивного, процесуально-діяльнісного, рефлексивно-результативного компонентів, розвиток яких у своїй сукупності забезпечує упровадження педагогом нових ефективних підходів до відбору змісту, методів, форм навчання інноваційного характеру; обґрунтовано її багатокомпонентну структуру (мотиваційно-ціннісний, гносеологічно-когнітивний, процесуально-діяльнісний та рефлексивно-результативний); визначено феномен розвитку інноваційної компетентності вчителів ЗЗСО як поетапний (аккумуляції, актуалізації, реалізації), системний, динамічний процес впливу на багатокомпонентну структуру утворення, що в кінцевому результаті забезпечує продукування педагогом нових педагогічних ідей та практик, його професійне зростання на основі інновацій; обґрунтовано критерії (аксіологічний, когнітивний,

праксеологічний, рефлексивний), показники та рівні (апробаційно-практичний, процесуально-діяльнісний, інноваційно-дослідницький); змістово-методичне забезпечення (змістова та інформаційно-методична частини) розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ (створення професійно-інноваційного портфоліо вчителями, розроблення й запровадження в систему методичної роботи ЗЗСО курсу «Інноваційні аспекти діяльності педагога», проведення методичних інноваційних сесій, використання цифрових інструментів для технічного супроводу розвитку інноваційної компетентності педагога, добір варіативних та інтерактивних методів, рефлексивне есе); *уточнено* сутність ключових понять дослідження, зокрема «інновація», «інноваційна компетентність», «вчитель закладу загальної середньої освіти», «розвиток», «цифрові освітні платформи»; *подальшого розвитку набули* методичні практики, форми та методи розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти.

Практичне значення дослідження полягає у розробленні й запровадженні в систему методичної роботи ЗЗСО курсу «Інноваційні аспекти діяльності педагога»; проведенні методичних інноваційних сесій з вчителями закладів загальної середньої освіти; упровадженні рефлексивного есе для здійснення вчителями самоаналізу особистісних та професійних результатів освітньої діяльності в контексті інноваційності; використанні цифрових інструментів для технічного супроводу розвитку інноваційної компетентності педагога; застосуванні варіативних інноваційних методів навчання вчителів у системі методичної роботи з використанням інтерактивних методів). Вчителі можуть скористатися сторінкою в соціальній мережі «Instagram» (https://www.instagram.com/oksana_oliinyk_education?igsh=MWha3B1eTZxYWNqMQ%3D%3D&utm_source=qr), метою створення якої була популяризація практичної частини курсу «Інноваційні аспекти діяльності педагога».

Матеріали дослідження можуть бути використані для підвищення кваліфікації педагогічних працівників; практичній діяльності закладів загальної середньої освіти щодо інноваційного розвитку вчителів в системі методичної роботи школи.

- Апробація результатів дослідження: основні положення та результати дисертації було представлено у виступах, доповідях на наукових, науково-практичних конференціях різного рівня: VII Міжнародна Грінченківська наукова школа для докторантів, аспірантів і молодих науковців у галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки» з 14 по 18 листопада 2022 року; серія воркшопів «Якою має бути післявоєнна освіта?», 3 лютого 2023 р., 24 березня 2023 р., м. Київ; Всеукраїнська науково-практична онлайн-

конференція «Дослідження молодих вчених: від ідеї до реалізації» (2023); VI Всеукраїнська (заочна) науково-практична конференція «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти» (2023); III Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології в освіті та науці» (2023), VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (2023); лекція-практикум для студентів МНУ ім. В. О. Сухомлинського (м. Миколаїв) на тему «Важливість метанавичок у діяльності сучасного вчителя» (30.10, 13.20); VIII Міжнародна Грінченківська наукова школа для докторантів, аспірантів і молодих науковців у галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки» з 04.12 по 08.12 2023 року; виступ в онлайн-майстерні педагога на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Педагогіка сучасності: виклики і перспективи цифрової доби»; IX Міжнародна Грінченківська наукова школа у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для магістрантів, аспірантів, докторантів та молодих учених з 18 по 22 листопада 2024 року, м. Київ, Україна; V Міжнародна наукова онлайн конференція «Педагогіка у міждисциплінарному вимірі: реалії вищої освіти у контексті викликів сьогодення» 20 листопада 2024 року, м. Київ, Україна.

Публікації. Зміст і результати дисертаційної роботи висвітлено у 9 одноосібних наукових працях, з них 5 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 4 публікації, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

1. Олійник О. І. «Поняття «інновація» та «новація» в освітньо-науковому дискурсі». *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2022. № 37 (1). С.88 – 93. ISSN 2311-2409 (Print) ISSN 2412-2009 (Online). DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2022.3713>
Вебпосилання: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/aboutJournal>

2. Олійник О. І. Тайм-менеджмент як інструмент розвитку інноваційної компетентності вчителя. *Молодь і ринок*. 2022. № 7/205. С. 145 – 150. ISSN 2308-4634 (Print), ISSN 2617-0825 (Online). DOI:<https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.266187>. Вебпосилання: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/266187>

3. Олійник О. І. Бар'єри інноваційної діяльності вчителя та шляхи їх усунення. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. № 1. С. 133-139. ISSN 2076-586X (Print), 2524-2660 (Online). DOI: <https://doi.org/10.31651/2524->

2660-2024-1-133-139.

Вебпосилання: <https://new.ejournal.cdu.edu.ua/pedagogics/article/download/17/17>

4. Олійник О. І. Рефлексія в структурі інноваційної компетентності вчителя закладів загальної середньої освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2024. Том 2 № 55. С. 65 – 71. ISSN 2524-0609. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2024.55.65-71>. Вебпосилання: <http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/314458>.

5. Олійник О. І. Менеджмент освітньої інновації: від ідеї до реалізації. *Український педагогічний журнал*. 2024. №4. С. 112 – 122. ISSN: 2411-1317 (Print)ISSN: 2411-7420 (Online) DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-112-122> Вебпосилання: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/804/984>

Публікації, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації

1. Олійник О. І. Українські цифрові освітні платформи для розвитку інноваційної компетентності вчителя. *VI Всеукраїнська (заочна) науково-практична конференція «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти»* 24 березня 2023 року.

2. Олійник О. І. Цифрові освітні платформи навчання дорослих. *III Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології в освіті та науці»*, м. Запоріжжя, 25 травня 2023 р.

3. Олійник О. І. Інноваційна компетентність вчителя: чи допомагає її розвитку штучний інтелект? *VI Міжнародна науково-практичної інтернет-конференції «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку»*, 20 - 21 квітня 2023 р., м. Запоріжжя.

4. Олійник О. І. Поліфункціональність використання цифрових застосунків в освітній діяльності. Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти: від теорії до практики : колективна монографія. / За заг. ред. Л.Л. Хоружої. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. 232 с.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані здобувачкою особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 210 найменувань, з них 12 іноземними мовами, 13 додатків. У роботі вміщено 9 таблиць та 7

рисунків. Основний текст дисертації викладено на 195 сторінках, загальний обсяг роботи – 268 сторінок.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Дотримання здобувачем академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, в яких висвітлено наукові результати дисертації. На підставі вивчення тексту дисертації і наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат та їх експертної оцінки, встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату. Усі використані здобувачкою у тексті дисертації свої наукові праці без посилання на ці праці були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані в анотації дисертації.

Відповідність змісту дисертації галузі знань та спеціальності. Зміст дисертації відповідає галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рішення.

1. Дисертація Олійник Оксани Ігорівни «Розвиток інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ» подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п.6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за № 155/30023.

2. Дисертація Олійник Оксани Ігорівни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.

3. Олійник Оксана Ігорівна на високому рівні оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

4. Рекомендувати дисертацію Олійник Оксани Ігорівни «Розвиток інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з

використанням цифрових освітніх платформ» до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження Олійник О.І. ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Головуюча – доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри освітології
та психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Ганна ІВАНЮК

